

Preventivni program „Procvjetajmo“

Berta Bacinger Klobučarić¹, Blaženka Bašek Hunjadi²

¹Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije

²Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec, Čakovec

Sažetak

Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije, Djelatnost za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, je u suradnji s Knjižnicom "Nikola Zrinski" Čakovec osmislio preventivni program pod nazivom PROCVJETAJMO. Riječ je u ciklusu radionica namijenjenih djeci osnovnoškolske dobi, s ciljem kreiranja djeci pristupačnog načina unapređivanja i učvršćivanja znanja i vještina potrebnih za uspješnu prilagodbu društvenoj okolini, školi, vršnjacima i izazovima društva. Radionice kao oblik rada s djecom omogućuju neposredno učenje, podrazumijevaju uspješne načine komunikacije, te su svojom dinamikom bliske djeci. Program je zamišljen na način provođenja radionica jednom mjesečno. Teme radionica odnose se na promicanje nenasilja i zdravih životnih stilova: pokrivaju područja kojima se "trenira" djecu i mlade u osobnim i socijalnim vještinama zdravog življenja, opskrbljuje ih se kapacitetima za uspješno afirmiranje vlastitih snaga, iskorištavanjem zdravih mogućnosti donošenjem dobrih i pozitivnih odluka u životu, uči općim i specifičnim znanjima i vještinama samopomoći. Neke od tema radionica: Ljubav – samo jedan od niza osjećaja, Rješavanje sukoba kroz igrokaz, Promicanje pozitivnih životnih vrijednosti. Polaznici radionica bili su djeca dviju osnovnih škola Čakovec, a obuhvaćeni su učenici od 1. do 8. razreda. Radionice vode Blaženka Hunjadi Bašek –djelatnica Knjižnice "Nikola Zrinski" Čakovec i Berta Bacinger Klobučarić, psiholog Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije. Radionice su evaluirane, te su uočene potrebe za daljnjim provođenjem programa Procvjetajmo.

Ključne riječi: prevencija, procvjetajmo, osnovnoškolska dob, radionice

Abstract

Department of Public Health of Međimurje County, Activity mental health, prevention and outpatient drug treatment, in conjunction with the Library "Zrinski" Cakovec, designed prevention program called FLUORISH. It is a cycle of workshops for children of primary school age, with the aim of creating an accessible way for children to improve and reinforce the knowledge and skills necessary for successful adaptation to the social environment, school, peers and the challenges of society. Workshops as a form of work with children allow successfully learning, include effective ways of communication, and its dynamics are known to children. The program is designed in a manner of conducting workshops once a month. Workshop topics were related to the promotion of non-violence and healthy lifestyles: covering areas where "training" children and young people in their personal and social skills, healthy living, supplying them the capacity to successfully affirmation of our own forces, taking advantage of the ability to make good healthy and positive decisions in life teaches general and specific knowledge and skills of self-help. Some of the topics of the workshops: Love - just one of a range of feelings, Conflict resolution through play, Promotion of positive values of life. Workshop participants were children of two primary schools Cakovec, and included students from 1st to 8th grade. The workshops were lead by Blazenka Hunjadi Basek -worker of Library "Zrinski" Cakovec, and Berta Bacinger Klobučarić, psychologist of Institute of Public Health. Workshops were evaluated, and was perceived need for further implementation of the program Fluorish.

Key words : prevention, flourish, children of primary school, workshops

Uvod

Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije, Djelatnost za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, i Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec, suradno su osmislili preventivni program pod nazivom **PROCVJETAJMO**. Program je započeo u listopadu 2013. godine. Riječ je o ciklusu radionica namijenjenih djeci osnovnoškolske dobi, ciljanih unapređivanju i učvršćivanju znanja i vještina koja su djeci potrebna za uspješnu prilagodbu okolini - školi, vršnjacima, izazovima društva. Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije i Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec ustanove su koje promoviraju pozitivne navike i životne vrijednosti, pa time svoje aktivnosti mogu usuglasiti osmišljavajući načine približavanja potrebama djece i mladih.

Provedba programa

Program "Procvjetajmo" je zamišljen na način provođenja radionica. Radionice su pristupačan oblik rada s djecom - svojom su dinamikom bliske djeci, podrazumijevaju aktivan proces razmišljanja, omogućuju učenje uspješnih načina komunikacije, pružaju mogućnost obogaćivanja socijalnih vještina važnih za snalaženje u širim društvenim situacijama, uče i o međusobnim odnosima.

Radionice su se provodile otprilike jednom mjesečno u dogovoru s osnovnim školama grada Čakovca. Teme radionica uglavnom su vezane uz obilježavanje značajnih datuma, a pokrivaju područja kojima se "trenira" djecu i mlade u osobnim i socijalnim vještinama prilagođenog življenja. Namjera je da se djecu opskrbi umijećima za afirmiranje vlastitih snaga, pouči donošenju dobrih i pozitivnih odluka u životu, i potakne da iskoriste vlastite kapacitet za socijalno sazrijevanje.

Radionice vode Blaženka Hunjadi Bašek – djelatnica Knjižnice "Nikola Zrinski" Čakovec, i Berta Bacinger Klobučarić, psiholog Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije.

Tablica 1. Popis održanih radionica tijekom provođenja projekta Procvjetajmo

| DATUM | NAZIV | CILJANA SKUPINA |
|-------------|--------------------------------------|------------------|
| 16.10.2013. | Efikasno učenje | 5, 6. i 7. r. OŠ |
| 20.11.2013. | Konvencija o pravima djece | 1. r. OŠ |
| 10.12.2013. | Prava djece | 2. r. OŠ |
| 12.02.2014. | Ljubav – samo jedan od niza osjećaja | 8. r. OŠ |
| 07.03.2014. | Djevojčica – djevojka – žena | 5. r. OŠ |
| 26.03.2014. | Rješavanje sukoba kroz igrokaz | 6. r. OŠ |
| 23.04.2014. | Knjiga – dijete - okoliš | 2. r. OŠ |
| 11.06.2014. | Svijet oko nas i u nama | 3. r. OŠ |

U toku školske godine 2013/14 održano je 8 radionica. Popis radionica nalazi se u Tablici 1.

Program je evaluiran.

Početak i kraj programa popratili su mediji, čije sudjelovanje govori o zainteresiranosti

tog segmenta društva, važnog za promociju i prenošenje pozitivnih poruka. Tako je program Procvjetajmo predstavljen lokalnoj javnosti.

Prikaz radionica

"Efikasno učenje"

Prva je radionica održana 16. listopada 2013. g. pod nazivom „Efikasno učenje“, u kojoj su sudjelovali učenici III OŠ Čakovec, ukupno 20 učenika 5, 6. i 7. razreda. Probir učenika provela je psihologinja škole. Učenicima su prikazane osnovne smjernice potrebne za što uspješnije savladavanje nastavnog programa. Prošli su kroz nekoliko demonstracijskih vježbi u kojima su nastojali osvijestiti strategiju zapamćivanja i kontrolu pažnje, upućeni su u mnemotehniku, ujedno su im demonstrirani načini samoorganiziranja. Svaki sudionik radionice je dobio brošuru "Učinkovito učenje" u izdanju Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije.

"Konvencija o pravima djece"

Ovom je radionicom obilježen Dan konvencije o pravima djeteta, 22. studeni. Sudjelovali su učenici prvih razreda III OŠ Čk. Cilj radionice bio je djeci pružiti osnovne informacije o njihovim pravima kako bi ta prava postala dio njihovih življenja, kako bi spoznala razliku između prava i želja, i kako bi ih se potaklo da nauče poštivati prava drugih. Održavanju radionice pridružio se i dogradonačelnik Grada Čakovca Romano Bogdan, koji je upoznao djecu s nekim njihovim temeljnim pravima animirajući ih kroz aktivnosti prilagođene uzrastu. Pri tome korištene su slikovnice i drugi edukativno-didaktički materijal koji je pridonio zornosti rasprave. Uvažavanje različitosti prikazano je kroz slike koje prikazuju različitost djece (slijepo dijete, indijansko dijete, debelo dijete, siromašno dijete...).

"Prava djece"

Obzirom na iskazani interes, druga je radionica ponovljena u 12. mjesecu 2013. godine, no bez prisustva dogradonačelnika, i sa skupinom djece drugog razreda III Osnovne škole Čakovec.

"Ljubav – samo jedan u niza osjećaja"

U veljači, ususret Danu zaljubljenih – Valentinovu, cilj aktivnosti bio je osvijestiti emocije krenuvši od ljubavi: osvijestiti ulogu i značenje emocija, načine izražavanja, načine nošenja s emocijama. Tako je 12.02.2014. g. sa učenicima osmih razreda III OŠ Čakovec održana radionica pod nazivom "Ljubav – samo jedan u niza osjećaja". Radionica je započela edukativnim dijelom, gdje se zaključilo da su osjećaji složeni, da emocije ljudi osjećaju u tijelu, a različite osobe doživljavaju emocije na različite načine. Postoje i pozitivni i negativni osjećaji, a negativni se mogu pretočiti u neku korisnu aktivnost. Otkrivanjem vlastitih emocija, uspješnije se usklađujemo s drugima i sa zahtjevima svakodnevice.

Po završetku edukativnog dijela radionice, učenici su zaigrali igru polunatjecateljskog karaktera s tematikom verbalizacije osjećaja "Čovječe kako se osjećaš" (prema ur. Bognar, L. i Kragulj, S.: Igre u odgoju, Osijek i Slavonski Brod, 2011.).

"Djevojčica – djevojka – žena"

Radionica, pod nazivom „Djevojčica – djevojka – žena“, je održana u duhu obilježavanja Međunarodnog dana žena, 8. marta. Na radionici su aktivno sudjelovale učenice 5-ih razreda I Osnovne škole Čakovec.

Bila je to prilika za razmišljanja o razvoju djevojčica u djevojke, te u žene, i o ulogama koje djevojčice i djevojke nose. Radionica se bazirala na temama koje su iznesene u priči „Prekrasna djevojčica“ autorice dr. Christiane Northrup. Tijekom diskusije iskazane su

ideje o mogućnostima djevojčica za proaktivno prosocijalno ponašanje među vršnjacima. Pri tome samostalno su na plakat ispisivale spolne i rodne razlike između djevojčica i dječaka, što je bila podloga osvješćivanja postojanja rodnog stereotipiziranja u društvu i rodnih odnosa. Dodatni je cilj radionice bio potaknuti djevojčice da cijene sebe i svoje pozitivne uloge.

"Rješavanje sukoba kroz igrokaz"

Dana 26.03.2014. godine radionicom je obilježen Svjetski dan kazališta, koji se inače obilježava svake godine 27. ožujka. Radionici su prisustvovali učenici 6. razreda III. osnovne škole Čakovec. Početna rasprava odvijala se oko značenja pojmova kazalište i igrokaz, da bi potom svi učenici imali prilike sudjelovati u igrokazu. Tema je bila sukob među vršnjacima. Učenici su podijeljeni u grupe, pri čemu je svaka grupa igrokazom prikazala različite načine rješavanja sukoba: od neprihvatljivog rješenja koji završava agresijom, do poželjnog rješenja - dogovora.

"Knjiga – dijete - okoliš"

Tema travanjskog susreta s djecom bila je višedimenzionalna. Radionica je bila uklopljena u manifestaciju obilježavanja Noći knjige – 23.04.2014. g, i manifestacija Noći knjige započela svojevrsnom dječjom matinejom u vidu radionice. Rad s djecom ujedno je imao eko-edukativni karakter povodom Dana planeta Zemlje, 22.travnja. Time je i naziv radionice bio prilagođen: „Knjiga – dijete - okoliš“. Sudjelovali su učenici 2-og „c“ razreda I Osnovne škole Čakovec.

Tijekom informiranja o važnosti i načinu brige za okoliš, a rukovodeći se obilježavanjem Noći knjige, koristila se knjiga za djecu: „Smanjimo i reciklirajmo“ autorice Dubravke Bačun. Djeca su poticana na ekološku osjetljivost i na pozitivne stavove o prirodi, čime uče brinuti o svom životnom prostoru.

"Svijet oko nas i u nama"

Dana 11.06.2014. g. održana je posljednja radionica u ciklusu, s 3. razredom III OŠ Čakovec, prilikom koje se promovirala najnovija brošura Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije – Svijet oko nas i u nama. Osnovna tema brošure je promicanje pozitivnih životnih vrijednosti. Brošura je formom prilagođena interesima djece u dobi oko 8 do 11 godina, jer je enigmatskog karaktera, te time bliska djeci, privlačna i zanimljiva. Sadržajno je jednostavna, usmjerava djecu na pozitivne odluke, obiteljske vrijednosti, na suradnju, jača ekološku svijest, zdravstvenu informiranost i bontonske manire. Cilj brošure, što se prožimalo i kroz radionicu, je prenošenje onih vrijednosti radi kojih djeca neće bježati u rizična ponašanja.

Evaluacija

Evaluacija je provedena s namjerom stjecanja uvida u učinkovitost aktivnosti, kako bi se izvršila procjena o svrsishodnosti ovakvog načina provođenja programa, te na temelju podataka o provedenim aktivnostima i ostvarenim postignućima zaključilo je li ostvarena željena namjera. Kreirane su evaluacijske liste, individualno i anonimno primjenjivane. Evaluacijska lista obuhvaća kvantitativne procjene o zadovoljstvu radionicom i koristi od sadržaja radionice na skali od 1 - 5, te kvalitativne izričaje.

Ostvarenje svrhe programa

Korisnici su globalno izrazili zadovoljstvo aktivnostima i sadržajima. Dali su niz konkretnih ocjena, primjedbi i mišljenja iz svoje osobne perspektive, i procijenili korisnost sadržaja. Dobiveni podaci kazuju da su aktivnosti dobro osmišljene i vođene, te se evaluacijom konstatira svrsishodnost realiziranih aktivnosti. Kako je tijekom prve radionice

istaknuto nezadovoljstvo strukturom grupe, voditelji su, rukovodeći se time, homogenizirali grupe. Uočena je potreba za daljnjim usavršavanjem u segmentu dinamičnosti.

Kao dio evaluacije koriste se i povratne informacije učitelja i stručnih suradnika škola, pri čemu se zaključuje da je edukativni i socijalizacijski dio projekta uspješno proveden.

Ukupno, identificirane su potrebe za daljnjim provođenjem programa **Procvjetajmo**.

Tablica 2: Rezultati evaluacije radionica u sklopu programa Procvjetajmo

| Naziv radionice, datum | Broj sudionika | Dob | Prosječna kvant. procjena | Korist /zadovoljstvo | Nezadovoljstvo |
|--|----------------|------------------|---------------------------|---|--|
| Efikasno učenje, 16.10.2013. | 20 | 5. 6. i 7. r. OŠ | 4 | - nove informacije, - praktična primjena prezentiranih vježbi, - dobri voditelji | - nezadovoljstvo strukturom grupe - tehnički problemi |
| Ljubav – samo jedan od niza osjećaja, 12.02.2014. | 8 | 8.r. OŠ | 4 | - razgovor o emocijama putem društvene igre, - korisno, zabavno i zanimljivo, - pomoć u izražavanju emocija | nema negativnih procjena |
| Rješavanje sukoba kroz igrokaz, 26.03.2014. | 18 | 6.r. OŠ | 3,2 | - način kako riješiti sukob, - sadržajno: igrokaz, - procijenjeno kao zabavno i poučno | - dijelovi igrokaza - dosadno |

Zaključak

Preventivni program u zajednici, koji se bazira na međusektorskoj suradnji, nužni je element brige o dobrobiti stanovništva, osobito djece i mladih. Zavod za javno zdravstvo ima ulogu u kreiranju, provođenju i koordiniranju preventivnih akcija, dok knjižnice, osim što su prepoznate kao mjesta koja promiču čitanje, pružaju spoznaje bitne za uspješno uključivanje osoba u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informacijama. Kroz suradnju dviju navedenih institucija, one postaju mjesto gdje djeca mogu stjecati vještine za učenje kroz cijeli život i osposobiti se za život odgovornih građana.

Program "Procvjetajmo" samo je dio mogućnosti približavanja pozitivnih poruka djeci. Planira se provoditi i nadalje, a u osmišljavanju radionica nužno je slijediti potrebe djece koje su ukazane evaluacijom. U skladu s time, potrebno je nadograđivati metode rada koje su izazvale pozitivne reakcije, te usavršavati zamijećene nedostatke.

Literatura

1. Ajduković M. Grupni pristup u psihosocijalnom radu : načela i procesi. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, 1997.

2. Bićanić J. Vježbanje životnih vještina. Zagreb: Alineja, 2009.
3. Round R, Marshall B, Horton K. Planning for effective health promotion evaluation. Melbourne: Victorian Government Department of Human Services, 2005.